

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1913.

— (Osebne vesti.) Imenovani so: za deželnosodnega svetnika v Trstu dež. sod. svetnik in sodni predstojnik Josip Platzer v Sežani; za državnega pravnika: državnega pravnika namestnik z naslovom in značajem državnega pravnika dr. Herman Neuberger v Ljubljani na mestu; za strokovnjaške sodnike lajike izmed rudarskih izvedencev v okrožju višjega deželnega sodišča v Gradcu: rudarski ravnatelj v p. Ferdinand Schüller v Ljubljani in višji rudarski komisar Vincenc Strgar v Ljubljani za Ljubljano; rudarski ravnatelj Avgust Heinrich v Trbovljah, rudniški posestnik Filip Sonnenberg v Nemškem dolu in rudarski ravnatelj Friderik Waldhauser v Velenju za Celje; višji rudarski komisar Maks Holler v Celovcu in višji rudarski oskrbnik Rudolf Veith v Št. Štefanu v Labudski dolini za Celovec.

— (Predavanja na kr. pravoslovni in državnoslovni fakulteti vseučilišča v Zagrebu.) V letnem tečaju 1911—1912: Jav. red prof. dr. Ljudevit pl. Andrassy: Inštitucije rimskoga prava i rimski civilni proces. Romanističke vježbe: čitanje i tumačenje izabranih mjesta vrela. — Jav. red. prof. dr. Milivoj Maurović: Hrvatsko-ugarsko privatno pravo. — Njemačko privatno pravo. — Priv. docent dr. Marko Kostrenčić: Hrvatska pravna povijest. Nauka o vrelima. Čitanje vrela hrvatske pravne povijesti. Poljska pravna povijest. — Jav. red. prof. dr. Aleksandar Egersdorfer: Pandekti-Obvezno pravo, opći dio. O posjedu. — Priv. docent dr. Iv. Strohal: Nasljedno pravo pandekata. — Jav. red. prof. dr. Ivan Lovrić: Pravo katoličke crkve. Pravo grčko-istočne crkve. Ženitbeno pravo s osobitim obzirom na ugarsko i austrijsko zakonodavstvo. — Jav. red. prof. dr. Fr. Spevec: Opći dio građanskoga zakonika. Posebni dio obveza, nastavak. — Jav. red. prof. dr. Ivan Maurović: Obitejsko pravo po austrijskom općem građanskom zakoniku. — Jav. red. prof. dr. Josip Šilović: Kazneni postupnik. Kazneno pravo, posebni dio. — Jav. red. prof. dr. Ernest Miler: Socijologija. Kriminalne znanosti. Kriminalne vježbe v seminaru. — Jav. red. prof. dr. Julije Rorauer: Politička ekonomija. — Jav. izv. prof. dr. Fran Milobar: Financijalna znanost. Financijalno zakonodavstvo s osobitim obzirom na austrijsko zakonodavstvo. Statistika austro-ugarske monarhije s osobitim obzirom na statistiku kraljevine Hrvatske-Slavonije. — Naslovlj izv. sveučil. prof. dr. Juraj Vrbanić: Počela (Elementi) narodnoga gospodarstva, II. dio: Kolanje (Cirkulacija) dobara — Priv. docent dr. Branislav Dimitrijević: Nauka o novcu. — Jav. red. prof. dr. Ladislav Polić: Hrvatsko-ugarsko drž. pravo. — Priv. docent dr. Bog. Vošnjak: Historija savremenih državnih teorija. — Jav. izv. prof. dr. Milorad Stražnický: Mjenbeno pravo. Pomorsko pravo. — Priv. docent dr. Mladen Pliverić: Nauka o općenitim propisima trgovačkoga zakona o trgovaškim poslovima. — Jav. red. prof. dr. Dragutin Čupović: Izvanparbeni postupak s osobitim obzirom na novije zakonodavstvo austrijsko. Stečajno i pobjono pravo hrvatsko i austrijsko. Procesualistički seminar po hrvatskom i austrijskom pravu. Austrijski ovršni red.

— Jav. red. prof. dr. Vinko Krišković: Upravna nauka i hrvatsko-ugarsko upravno pravo, II. dio. Pregled upravnoga prava austrijskoga. Upravnopravne vježbe u seminaru. — Učitelj dr. Daniel Riessner: Sudbena medicina, nastavak. — Nasl. izv. sveuč. prof. dr. Mihajlo Joanović: Upravna higijena sa zdravstvenim zakonodavstvom. — V zimskem tečaju 1912/1913: Jav. red. prof. dr. Ljud. pl. Andrassy: Poviest i institucije rimskoga prava. — Jav. red. prof. dr. Milivoj Maurović: Opća pravna poviest. Enciklopedija i metodologija prava. — Priv. docent dr. Marko Kostrenčić: Hrvatska pravna poviest. Čitanje vrela hrvatske pravne poviesti. — Jav. red. prof. dr. Aleksander Egersdorfer: Pandekti, obći dio i stvarna prava. — Jav. red. prof. dr. Edo Lovrić: Pravo katoličke crkve. Seminarske vježbe. — Jav. red. prof. dr. Franjo Spevec: Stvarna prava po austrijskom građanskom zakoniku. Obveze, obći dio. — Jav. red. prof. dr. Ivan Maurović: Obći dio austrijskoga privatnoga prava. Založno pravo. Civilne vježbe u seminaru. — Jav. red. prof. dr. Josip Šilović: Kazneno pravo. Pravna filosofija. — Jav. red. prof. dr. Ernst Miler: Sociologija. Kriminalne znanosti. Kriminalne vježbe u seminaru. — Jav. izv. prof. dr. Fran Milobar: Financijska znanost. Financijsko zakonoslovlje s osobitim obzirom na austrijsko zakonodavstvo. Obća statistika. — Jav. red. prof. dr. Ladislav Polić: Obće državno pravo. Medjunarodno pravo. Jav. izv. prof. dr. Milorad Stražnický: Trgovačko pravo s obzirom na austrijsko pravo. Pomorsko pravo. — Jav. red. prof. dr. Dragutin Čupović: Građanski parbeni postupnik. Austrijski građanski postupnik. — Jav. red. prof. dr. Vinko Krišković: Upravna nauka i ugarsko-hrvatsko upravno pravo s osobitim obzirom na austrijsko pravo, I. dio. Vježbe: Tumačenje hrvatskih agrarnih zakona. — Jav. red. prof. dr. Albert Bazala: Etički osnovi pravnoga i državnoga života. — Učitelj dr. Daniel Riessner: Sudbena medicina. — Učitelj Gjuro Vranković: Državno računoslavlje.

— (Moratoriji na Balkanu).¹⁾ Črni gori se je očitalo, da je v svojem zakonu o moratoriju določila termin, s katerim preneha moratorij, z dies „incertus quando“ in celo tudi z „dies incertus an“, ker je povsem negotovo, kdaj da bo Črna gora sklenila mir s Turčijo in slednjič tudi, če ga bo sploh kdaj sklenila. Kakor pa kaže so črnogorski pravni svetovalci kaj modro ukrenili, ko so določili konec moratoriju šest mesecev po sklepu miru. Njeni zaveznici Bolgarija in Srbija sta uredili zakonska načrta v pravnem oziru tako, da ni bilo slišati takih očitkov proti njima, češ, da je po teh zakonih vnaprej fiksno določen konec moratorijev, kar da odgovarja veliko bolj ugledu države in dviga njih kreditno vrednost. Praksa pa je izkazala, da je Črna gora imela prav. Bolgarija je bila prisiljena sprejeti — dopolnivi zakon — isto ali vsaj podobno obliko kakor Črna gora, namreč določbo, da neha moratorij 45 dni po demobilizaciji in le Srbija je ostala pri fiksnem terminu s tem, da je moratorij enostavno podaljšala za tri mesece. Konec moratorijem bo torej v Črni gori šest mesecev po sklepu miru, v Bolgariji 45 dni po demobilizaciji in v Srbiji, če ne bo treba novega podaljšanja termina, 6 mesecev po 30. septembru 1912, kot dnevnu promulgacije kraljevega ukaza glede mobilizacije. M. G.

¹⁾ Glej članek med dnevnimi vestmi v št. 10 in 11 z dne 15. novembra 1912 stran 351.

— (Sodna organizacija na Ruskem.) Sodišča so na Ruskem sledeče organizirana:

Prva instanca je mirovno sodišče (mirovój sud), ki razsoja v sporih v vrednosti do 500 rubljev izvzemši nepremičnine, dalje v manjših kazenskih zadevah in ima pravico kaznovati z ječo do en in pol leta. Sodniki so praviloma pravniki, morejo pa biti tudi nepravniki.

Drugo stopinjo za ta sodišča tvori takozvani shod (zbor) mirovnih sodnikov (mirovój sjezd), v Peterburgu imenovan stolični mirovój sjezd, ki se shaja iz raznih okrajev v bližnje večje mesto k skupnemu zasedanju. V plenumu sodijo samo takozvani častni mirovni sodniki, katere imenuje vlada, kakor tudi predsednika plenuma.

Tretja instanca v teh zadevah je senat v Peterburgu.

V vseh ostalih civilnih in kazenskih zadevah, v kolikor ne spadajo k podsodnosti mirovnih sodišč, predvsem v sporih o nepremičninah, je prva instanca okrožno sodišče (okrúžni sud), pri katerem sodi senat obstoječ iz treh sodnikov pravnikov.

Pristojnost odločuje bivališče toženca, locus rei sitae, fori contractus, pri inozemcih podsodnost imovine, oz. zadnjega bivališča. Postopanje otvori pismena tožba in pripravljani spisi, razprava se vrši ustno in javno.

Druga instanca je „sudébnaja paláta“.

Tretjo stopinjo tvori „senat za več departementov“ (pravíteljstvujušči senát).

Ta senat se deli:

V kasacijski senat za civilne zadeve (graždánski kassacijónni departáment senáta)

v kasacijski senat za kazenske zadeve (ugolóvni departáment pravíteljstvujuščago senata) in slednjič

v „prvi departement“ (pérvi departáment pravítelj. senata), ki razsoja kot zadnja instanca v upravnih zadevah.

V Peterburgu, Moskvi in Odesi so poleg tega tudi trgovska sodišča (kommérčeski sud) s posebnim trgovskim pravom in posebnim procesnim postopanjem. Sem spadajo spori iz trgovskih pogodb in dogovorov v vrednosti do 500 rubljev. Izvzeti so spori iz trgovine na javnih tržiščih in začasnih trgih, spori obrtnikov med seboj in napram tretjim, spori glede mezde in sploh iz vseh trgovskih opravil, ako ne presega vrednost spornega predmeta 150 rubljev. Pri trgovskih sodiščih sodi senat obstoječ iz predsednika in štirih sodnikov. Sodniki se volijo iz trgovstva s pritrdilom vlade. Del kandidatov mora imeti sodniško kvalifikacijo, ostali del pa trgovsko izobrazbo. Postopanje je ustmeno, na zahtevo strank se uvede lahko tudi pismeno postopanje. Trgovsko sodišče v Varšavi razpravlja po splošnih predpisih sodnega postopanja, ozira se pa pri tem na posebne procesualne predpise za varšavski okraj. Posebno sodno postopanje obstaja tudi za Kavkaz in baltiške province.

Trgovski register je upeljan za trgovce, ki plačujejo gotovo višino davka, vodi ga mestna uprava za dotični mestni okraj.

Na Ruskem je v splošnem malo akademično izobraženih sodnikov; vsled tega se spori v mirovnih sodiščih na prvi instanci večinoma ne razpravljajo

temeljito v zavesti, da je itak nad njimi druga stopinja — zbor mirovnih sodnikov. Pri okrožnih sodiščih traja postopanje večinoma dve leti. V drugo instanco pride po preteku nadaljnjega leta in se konča tam v najboljšem slučaju v dveh letih. Mirovni sodnik razpravlja večinoma vsak dan in ima dnevno povprečno 15—20 zadev. Zbor mirovnih sodnikov ima redno 1 zasedanje v mesecu, po potrebi se skliče tudi večkrat. Pravni kandidat vstopi po sodnem izpitu bodisi pri mirovnem sodišču, ali pa pri okrožnem sodišču. Prestop iz enega sodišča k drugemu je nedopusten. Pravni kandidati imajo letne plače 500—600 rubljev, okrožni sodniki 3500—4000 rubljev. Iz pravniških potnih črtic *dr. Worla*.

— (Zakono zaračunavanju preiskovalnega [zavarovalnega] zapora).¹⁾ Izvedbenih predpisov k temu zakonu še vedno nimamo; zakaj, postaja vedno bolj jasno. Zahteva po zaračunavanju preiskovalnega zapora in kazni, bila je tako nujna, da se je ni moglo in tudi ni hotelo več odlašati. Princip zaračunavanja se je enostavno udeležil s §-oma 55 a in 266 a k. z.; kako pa se bo v podrobnostih v praksi ta princip izvrševal, na tem si pa zakonodajalec očitno ni bil niti toliko na jasnem, da bi si bil upal na dan predčasno s podrobnimi navodili, katere bi bilo morda treba takoj zopet spreminjati. Je pač težko v okviru zastarelih zakonov uvajati tako dalekosežne novotarije in je pod takimi okolnostmi res morda edino prava pot ta, da se prepušča praksi, da ona nekako empirično pripravi pot — izvedbenemu predpisu, ki bo obsegal po gotovih notnih pravilih zbrane rezultate bujnopestre prakse.

Naredbenik pravosodnega ministrstva prinaša v svoji številki z dne 14. decembra 1912 razpis z dne 24. novembra 1912 št. 61. Razpis se oficijelno tiče samo registrov in formularjev; v resnici pa vsebuje očitno iz prakse povzeto določbo, da je zaračunavanje šteti in izreči v naprej navadno in praviloma „a momento ad momentum“ in ne po časovnih enotah. Ni dvoma, da je to stališče osobito za sodbe okrajnih sodišč, koder gre navadno za časovno zelo omejene kazni in zaračunke, edino pravilno. Po zakonu naj se zaračuna na kazni po nedolžnem prestani preiskovalni zapor. Kaj naj se — če se zaračunavanje izreka le po časovnih enotah n. pr. po dnevih — zgodi z obsojencem, kateremu je sodnik prisodil tri dni zapora, med tem ko je bil dotičnik pred sodbo n. pr. dva dni in osemnajst ur v preiskovalnem zaporu? Ali naj obsojenec teh osemnajst ur takorekoč „iz svojega“ trpi ali pa naj mu sodnik manjkajočih šest ur „podari“, izrekši, da je na kazni zaračunati tri dni preiskovalnega zapora in kazni torej smatrati za prestano?

V tem smislu sta torej popraviti formulara, katera smo priobčili v spodaj označenem članku na strani 348 lanskega „Pravnika“. (Zaračunati je na kazni v zmyslu §-a 266 a zavarovalni [in preiskovalni] zapor od 1. decembra 1912 od desete ure zvečer do 4. decembra 1912 do 4. ure popoldne [= 2 dni 18 ur]).

M. G.

— (Errata corrige.) Na strani 380. lanskega letnika naj se čita: v 19. vrsti od spodaj namesto „m:slični“ — „mrzlični“; v 14. vrsti od spodaj namesto „gospodarskem“ — „gospovetskem“.

¹⁾ Glej članek med dnevnimi vestmi v št. 10 in 11 z dne 15. novembra 1912 stran 347.